

Přišel jsem do Comaly, protože mi řekli, že tu žije můj otec, jistý Pedro Páramo. Řekla mi to matka. A já jí slíbil, že se za ním po její smrti vypravím. Stísl jsem jí ruce na znamení, že to udělám; byla to její poslední hodinka a já bych jí slíbil cokoli. „Určitě za ním zajdi,“ kladla mi na srdce. „Jmenuje se tak a tak. Jsem přesvědčená, že tě rád pozná.“ Tenkrát mi nezbyvalo nic jiného, než jí říci, že to udělám, a říkal jsem jí to tolikrát, že jsem to opakoval i potom, co se mé prsty ztěžka vyprostily z jejích mrtvých rukou.

Ještě předtím mi řekla:

„Ničeho se u něj nedoprošuj. Vyžaduj od něho, co nám patří. Co mi byl povinen dát, a nikdy nedal... Že na nás zapomněl, synku, to at ti draze zaplatí.“

„Udělám to tak, maminko.“

Ale svůj slib jsem splnit nehodlal. Až donedávna, kdy mě začaly zaplavovat sny a popustil jsem uzdu iluzím. A tak se mi utvářel svět kolem naděje, již pro mě představoval ten muž jménem Pedro Páramo, manžel mé matky. Proto jsem přišel do Comaly.

Bylo to v době veder, kdy horce vane srpnový vzduch, prosycený hnilobným pachem mydlic.

Cesta stoupala a klesala: „*Stoupá, nebo klesá podle toho, jestli člověk odchází, nebo přichází. Pro toho, kdo odchází, stoupá, pro toho, kdo přichází, klesá.*“

„Jakpak se jmenuje ta ves, co je vidět tam dole?“

„Comala, pane.“

„Víte určitě, že už je to Comala?“

„Určitě, pane.“

„A proč vypadá tak smutně?“

„Taková je doba, pane.“

Představoval jsem si ji podle matčiných vzpomínek; podle jejího stesku, provázeného povzdechy. Vždycky vzdychala po Comale, po návratu, ale nevrátila se nikdy. Teď přicházím místo ní já. Mám oči, jakýma se tu dívala ona, protože své oči mi dala, abych viděl: *„Když se projde Colimskou soutěskou, otevře se překrásný pohled na zelenou pláň, nažloutlou od zralé kukuřice. Odtamtud je vidět Comalu, celé okolí se od ní bělá a v noci je ozářené.“* Její hlas byl potajmý, skoro vyhaslý, jako by mluvila sama se sebou... Má matka.

„A kvůli čemu jdete do Comaly, jestli můžu vědět?“ uslyšel jsem, jak se mě ptá.

„Jdu navštívit otce,“ odpověděl jsem.

„Aha!“ řekl.

A znova jsme zmlkli.

Šli jsme z kopce za klapavého poklusu oslů. Oči zmožené malátnou ospalostí v srpnovém vedru.

„Uvítá vás s velkou slávou,“ znovu jsem uslyšel hlas muže, který šel vedle mě. „Bude mít radost, že někoho vidí po tolika letech, kdy sem nikdo nepřišel.“

Potom dodal:

„Ať jste, kdo jste, zaraduje se, až vás uvidí.“

V odlescích slunce vyhlížela planina jako průzračné jezero, rozplývající se v páry, skrze něž prosvítal šedý obzor. Za ním linie horských hřebců. A ještě za ní nejodlehlejší dálka.

„A co je zač, ten váš otec, jestli můžu vědět?“

„Neznám ho,“ řekl jsem. „Jen vím, že se jmenuje Pedro Páramo.“

„Aha, no vida!“

„Ano, tak mi řekli, že se jmenuje.“

Uslyšel jsem další mezkařovo „aha!“.

Setkal jsem se s ním na Křížatkách, kde se protíná několik cest. Čekal jsem tam, až se konečně objevil tenhle člověk.

„Kam jdete?“ zeptal jsem se ho.

„Jdu dolů, pane.“

„Znáte vesnici, která se jmenuje Comala?“

„Jdu právě tam.“

A já šel za ním. Přidal jsem se k němu a snažil se srovnat s ním krok, až si toho patrně všiml, a zpomalil. Potom jsme kráčeli tak těsně vedle sebe, až jsme se skoro dotýkali rameny.

„Já jsem taky syn Pedra Párama,“ řekl mi.

Po prázdném nebi přeletělo hejno havranů se svým krá, krá, krá.

Když jsme se přehoupli přes vrchy, svah byl stále prudší. Nahoře jsme nechali horký vzduch a teď jsme se nořili do pouhopouhého vedra bez vzduchu. Všechno jako by na něco čekalo.

„Je tady vedro,“ řekl jsem.

„Ano, a tohle ještě nic není,“ odpověděl mi. „Jen klid. Však to pocítíte jaksepatří, až dorazíme do Comaly. Ta leží přímo na zárovišti země, v samém chřtánu pekla. Stačí, když vám řeknu, že se leckdo z těch, kdo tam umřou a přijdou do pekla, vrací domů pro příkrývku.“

„Vy znáte Pedra Párama?“ zeptal jsem se ho.

Odvážil jsem se té otázky, protože jsem v jeho očích zahlédl záblesk důvěry.

„Jaký je?“ zeptal jsem se znovu.

„Živoucí zášť,“ odpověděl.

Nato šlehl bičem po oslech, docela zbytečně, protože šli hezký kus před námi, jak byli rozběhnutí z kopce.

Ucítil jsem, jak mě matčina podobenka, kterou jsem měl schovanou v kapse košile, hřeje na srdci, jako by se také potila. Byl to starý obrázek, na okrajích potrhaný, ale byl jediný, který jsem kdy viděl. Našel jsem ho v kuchyňské kredenci v míse plné bylinek: meduňkového listí, květů castilly, větévek routy. Od té doby jsem jej nosil u sebe. Jeden jediný. Matka se vždycky portrétování bránila. Říkala, že je to čarodějnicví. A opravdu to tak vypadalo, její podobenka byla totiž samá dírka jakoby od jehly a na místě srdce zel převeliký otvor, kudy se dal snadno prostrčit prostředníček.

Právě tuhle podobenku mám teď u sebe, protože si myslím, že by mohla vydatně přispět k tomu, aby mě můj otec uznal za svého.

„Podívejte,“ říká mi mezkař a zastavuje se. „Vidíte tamhleten kopec, co vypadá jako prasečí měchýř? Tak hnedle za ním je Půlměsíc. Teď se otočte tamhle. Vidíte vršek tamté hory? Podívejte se na něj. A teď se obrátte zase tímhle směrem. Vidíte tamten další vršek, co už skoro není vidět, jak je daleko? Tak to celé od jednoho konce k druhému je Půlměsíc. Zkrátka všechna půda, kam až oko dohlédne. A celá ta plocha patří jemu. Jenomže naše mámy nás porodily někde na rohoži, i když jsme byli synové Pedra Párama. A největší legrace je, že nás sám nesl ke křtu. U vás to asi bylo stejné, vidíte?“

„Nevzpomínám si.“

„Ale prdlajs!“

„Co říkáte?“

„Že už tam budeme, pane.“

„Ano, už to vidím. Co se to tudy přehnal?“

„Běhunka, pane. Tak se těmhle kukačkám říká.“

„Ne, já se ptal na tu vesnici, že vypadá tak liduprázdně, jako by byla opuštěná. Zdá se, že tam nikdo nebydlí.“

„Ne že se to zdá. Je to tak. Tady nikdo nežije.“

„A Pedro Páramo?“

„Pedro Páramo umřel před mnoha lety.“

Byla to doba, kdy si na ulicích všech obcí hrají děti a naplňují podvečer svým křikem. Kdy černé zdi dosud odrážejí žlutý sluneční svit.

To jsem alespoň viděl ještě včera ve stejnou dobu v Sayule. Viděl jsem také poletovat holuby, proráželi poklidný vzduch a třepotali křídly, jako by ze sebe setřásali den. Vzlétali a snaželi se na střechy, zatímco dětský křik stoupal vzhůru a v podvečerním nebi se jakoby zbarvoval domodra.

Ted' jsem byl tady, v téhle vsi bez zvuků. Slyšel jsem, jak mé kroky dopadají na oblé kameny, jimiž byly vydlážděny ulice. Jak mé duté kroky opakují svůj klapot v ozvěně stěn zbarvených podvečerním sluncem.

Šel jsem tehdy po hlavní ulici. Hleděl jsem na prázdné domy, zchátralá vrata zarostlá plevelem. Jak mi to říkal ten chlapík, že se jmenuje tahle bylina? „Kapitána, pane. Neřád, který jen čeká, až lidi odejdou, a hned vtrhne do domu. Však uvidíte.“

Když jsem přecházel jednu postranní ulici, zahlédl jsem jakousi paní pod plachetkou, ale zmizela, jako by ani neexistovala. Potom jsem pokračoval.

čoval v chůzi a moje oči dál nahlížely do otvorů ve dveřích. A tu přede mnou znovu přešla žena s plachetkou.

„Dobrý večer!“ řekla mi.

Sledoval jsem ji pohledem. Zavolal jsem na ni:

„Kde bydlí doña Eduviges?“

A ona ukázala prstem:

„Tamhle. V tom domě u mostu.“

Vnímám jsem, že její hlas byl utvořen z lidské látky, že má v ústech zuby a jazyk, který se při mluvení ohýbá a narovnává, a že její oči jsou jako všechny oči lidí žijících na této zemi.

Setmělo se.

Znovu mi popřála dobrý večer. A přestože tam nebyly hrající si děti ani holubi ani modré střechy, cítil jsem, že obec žije. A že pokud slyším jen ticho, je to tím, že jsem si na ticho ještě nepřivykl; snad proto, že přicházím s hlavou plnou hluku a hlasů.

Ano, hlasů. A tady, kde bylo vzduchu poskrovnu, je bylo slyšet lépe. Zůstávaly v člověku a tížily. Vzpomněl jsem si, co mi řekla matka: „*Tam mě uslyšíš líp. Budu ti blíž. Uslyšíš z větší blízkosti hlas mých vzpomínek než hlas mé smrti, jestli kdy měla smrt nějaký hlas.*“ Moje matka... živá.

Byl bych jí chtěl říct: „Spletla sis místo. Dalas mi špatnou adresu. Poslala jsi mě do nějakého zapadákova. Do vyliďněné vsi. Hledat někoho, kdo neexistuje.“

Podle šumění vody jsem došel k domu u mostu. Sáhl jsem po dveřích, ale naprázdno. Ruka se mi zachvěla ve vzduchu, jako by dveře otevřel průvan. Stála tam žena. Řekla mi:

„Pojďte dál.“

A já vstoupil.

Zůstal jsem v Comale. Mezkař, který šel hned zase dál, před rozloučením ještě řekl:

„Já jdu dál až tamhle, co se sbíhají ty kopce. Tam mám dům. Jestli chcete přijít, budete vítán. A jestli chcete zůstat tady, ať je po vašem; možná že by přece jen nebylo marné, kdybyste se tu porozhlédl, třebaš najdete naživu někoho z místních.“

A já zůstal. Proto jsem přišel.

„Kde tu najdu nocleh?“ už jsem za ním skoro křikl.

„Dojděte si za doňou Eduviges, jestli teda ještě žije. Řekněte jí, že vás posílám.“

„A jak se jmenujete?“

„Abundio,“ odpověděl. Ale příjmení jsem už nezaslechl.

Jsem Eduviges Dyadová. Pojděte dál.“

Vypadalo to, jako by mě očekávala. Jak mi řekla, měla všechno přichystané a pobídla mě, abych šel za ní dlouhou řadou temných místností, zřejmě nezařízených. Ale ne; jakmile jsem si zvykl na tmou a tenký proužek světla, který nás provázel, viděl jsem, jak po obou stranách rostou stíny, a cítil jsem, že kráčíme úzkou uličkou mezi nějakými předměty.

„Co to tady je?“ zeptal jsem se.

„Harampádí,“ řekla mi. „Mám dům přecpaný harampádím. Ti, co odcházeli, si ho vybrali k uskladnění nábytku, a nikdo se pro věci nevrátil. Ale pokoj, který jsem vyhradila pro vás, je až vzadu. Mám ho pořád vyklizený, kdyby někdo přišel. Takže vy jste její syn?“

„Či?“ odvětil jsem.

„Doloritas.“

„Ano, ale jak to víte?“

„Dala mi vědět, že přijdete. A právě dneska. Že dorazíte dneska.“

„Kdo? Moje matka?“

„Ano. Ona.“

Nevěděl jsem, co si o tom myslet. A ona mě ani přemýšlet nenechala:

„Tohle je váš pokoj,“ řekla mi.

Neměl dveře, jenom ty, kterými jsme vstoupili. Zapálila svíčku a já viděl, že je prázdný.

„Tady si není kam lehnout,“ řekl jsem jí.

„S tím si nedělejte starost. Musíte být zmožený z cesty a pro únavu je spánek výborným slavníkem. Hned zítra vám opatřím postel. Víte, není snadné zařídit všechno jen tak raz dva. Na to je třeba člověka připravit, a vaše matka mi dala vědět teprve teď.“

„Moje matka,“ řekl jsem, „moje matka už umřela.“

„Tak proto zněl její hlas tak slabě, jako by musel letět velikou dálku, než se donesl až sem. Teď to chápu. A jak je to dlouho, co umřela?“

„Už týden.“

„Chudinka. Musela se cítit opuštěná. Slíbily jsme si, že umřeme spolu. Že odejdeme obě najednou, abychom si cestou dodávaly odvalu, kdyby to bylo potřeba, kdybychom snad narazily na nějakou obtíž. Byly jsme velké přítelkyně. Nikdy vám o mně nevyprávěla?“

„Ne, nikdy.“

„To je mi divné. Pravda, byly jsme tenkrát holky. A ona se teprve nedávno vdávala. Ale měly jsme se moc rády. Tvoje matka byla tak hezká,

tak, no, tak milounká, že to byla radost, mít ji rád. Každý měl chuť mít ji rád. Takže mě předběhla, vid? Ale ujišťuju tě, že ji dohoním. Jenom já vím, jak je od nás nebe daleko; ale umím si zkrátit cestu. Jde o to, aby člověk s pomocí boží umřel, kdy sám chce, a ne kdy to Pánbůh určí. Anebo jinak, je třeba ho přimět, aby to určil na dřív. Promiň, že ti tykám; to proto, že tě považuju za svého syna. Jo, jo, mockrát jsem si říkala: ‚Lolin syn měl být můj.‘ Potom ti povím proč. Teď ti chci říct jenom to, že tvou matku na některé z cest věčnosti dohoním.“

Pomyslel jsem si, že ta žena je šílená. Pak jsem si už nemyslel nic. Připadal jsem si jako v nějakém dalekém světě a nechal jsem se unášet. Moje tělo jako by ochablo, všemu se poddávalo, zvláčnělo a kdokoliv si s ním mohl pohrávat, jako by bylo z hadru.

„Jsem unavený,“ řekl jsem jí.

„Nejdřív si pojď dát něco k snědku. Aspoň sousto. Cokoliv.“

„Přijdu. Přijdu potom.“

Voda kapající z tašek hloubila v písku na dvoře důlek. Zvučela: kap kap a pak znovu kap, uprostřed vavřínového listu, který se otáčel a nadskakoval uvízlý ve spáře mezi cihlami. Bouřka se už přehnala. Větrík teď občas zatřepotal větvemi granátovníku, až se z nich spustil hustý déšť a posázel zemi lesklými kapkami, jež se pak zakalily. Slepice, příkrčené, jako by spaly, znenadání zamávaly křídly a vyběhly na dvůr, kde začaly chvatně zobat a chytat žízaly, vyplavené deštěm ze země. Jak mračna odploovala, slunce osvěcovalo kameny, všechno rozzařovalo barvami, pilo vodu ze země, pohrávalo si se vzduchem a propůjčovalo lesk listům, s nimiž si hrál vzduch.

„Co děláš tak dlouho na tom záchodě, chlapče?“

„Nic, mami.“

„Jestli tam budeš takhle vyledávat, vyleze had a uštkne tě.“

„Ano, mami.“

»Myslel jsem na tebe, Susano. Na zelené kopce. Jak jsme za větrných dnů pouštěli draky. Zdola jsme slyšeli živoucí ruch městečka, zatímco my byli nad ním, nahoře na kopci, kde se nám odvíjel konopný provaz napínaný větrem. ‚Pomoz mi, Susano.‘ A hebké ruce se sevřely na našich rukou. ‚Popuť provaz.‘

Vzduch nás rozesmával; spojoval pohled našich očí, zatímco provaz ubíhal mezi prsty za větrem, až se s lehkým křupnutím přetrhl, jako by ho přetřela křídla nějakého ptáka. A papírový pták tam nahoře padal i se svým navazovaným ocasem v kotrmelcích dolů, až se ztratil v zeleni země.

Tvé rty byly vlhké, jako by je políbila rosa.«

„Řekla jsem ti, abys už šel z toho záchodu, chlapče.“

„Ano, mami. Už jdu.“

»Na tebe jsem vzpomínal. Jak ses tam na mě dívala svýma pomněnkovými očima.«

Vzhlédl a ve dveřích spatřil svou matku.

„Proč tak dlouho nejdeš? Co tu děláš?“

„Přemýšlím.“

„To nemůžeš přemýšlet jinde? Není zdravé sedět tak dlouho na záchodě. A taky bys měl něco dělat. Co kdybys šel s babičkou loupat kukuřici?“

„Už jdu, mami. Už jdu.“